

*Кошляк Дар'я Ігорівна,
магістрантка групи 501-ЕО*

*Науковий керівник: Птащенко Ліана Олександрівна, д.е.н., професор
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)*

БІРЮЗОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ

У світі, який динамічно розвивається, на заміну організаціям з традиційним підходом до управління приходять нові – з альтернативними методами ведення бізнесу. Одним із інноваційних типів таких компаній є бірюзові організації. Їх ще можуть знати як «живі організації» або «організації майбутнього».

Таку назву зазначений тип організацій отримав від Фредріка Лалу, який дослідив стадії розвитку компаній та класифікував підприємства, присвоївши їм певні кольори, а саме: червоний, бурштиновий, помаранчевий, зелений та бірюзовий. Концепція червоних організацій базується на страху перед сильним лідером, який усім орудує. У бурштинових компаніях панує сувора ієрархія та підпорядкування, для них основним є виконання прописаних правил і стабільність. Помаранчеві компанії ґрунтуються на конкуренції, наявності цілей та бажанні отримати прибуток; їм притаманна мерикратія, тобто можливість піднятися від звичайного працівника до директора, при умові сумлінної праці. Сьогодні більшість підприємств мають концепцію саме помаранчевих організацій. Відкриттям зелених компаній став акцент на культурі замість стратегії та розширення прав учасників; вони ґрунтуються на спільних цінностях та працюють за принципами гнучких методологій (agile). Останньою стадією розвитку підприємств Фредрік Лалу виокремив бірюзові («teal») організації [2].

Бірюзові організації – це наступний, новий рівень розвитку свідомості, який поєднує в собі своєрідний виклик традиційним концепціям та звичайним підходам. Суб'єкт господарювання починає сприйматися як живий організм, а не механізм чи машина для заробітку коштів.

Бірюзові компанії мають шість основних ознак, які виділяють їх з-поміж інших типів управління, а саме: постійний розвиток; відсутність лідера; самоуправління; рівність та свобода дій; повна відкритість та робота в задоволення.

Бірюзові організації мають невеликий розмір, в основному команда таких компаній складається із 10-30 осіб. Така кількість є оптимальною для цього типу організацій, оскільки при великій кількості співробітників втрачається особистий зв'язок. Кожен член команди несе відповідальність за все, що відбувається в компанії, та може приймати будь-які рішення самостійно. Прикладами таких самостійних рішень можуть бути такі: над якими проектами працювати; як синхронізувати свої дії із співробітниками; коли виконувати свою роботу; що необхідно робити у складних та стресових ситуаціях тощо. Важливою умовою роботи в таких командах є довіра та відкритість, оскільки прийняття ефективних рішень неможливе без обізнаності про середовище, в якому працюєш, чи не довіряючи своїм колегам. Різні команди мають різні рівні самоорганізації в залежності від потреб ринку та сфері, в якій вони діють.

Наступною засадою функціонування бірюзових організацій є те, що кожен член команди сприймається з усіма позитивними сторонами та недоліками, тобто цілісною особистістю, а не лише як механізм для виконання певної ділянки роботи. Якщо співробітники відкриті, чесно розповідають про свої емоції та думки, то це допомагає краще зрозуміти один-одного та швидше прийняти оптимальне й ефективне рішення і

дійти згоди у спірному питанні.

Свобода дій і рішень може приводити до безладу та хаосу, якщо відсутній спільний напрямок, в якому команда працює та розвивається. Бірюзова організація зважає на свою ціль та робить усе, щоб її реалізувати. Але гроші в такій доктрині розглядаються не як кінцева мета, а як ресурс для її досягнення. Як живий організм компанія росте та змінюється з плином часу, разом із цим може змінюватися і мета організації.

В усьому світі функціонують безліч бірюзових організацій у багатьох сферах господарювання: від виробництва одягу, автомобільних деталей, томатної пасти, до розробників комп'ютерних ігор. Існують як прибуткові, так і неприбуткові організації. Наведемо приклади деяких із бірюзових організацій:

– «Buurtzorg» – це нідерландська компанія, в якій працює понад 10 тисяч медсестер та медбратів, котрі надають медичні послуги вдома для половини країни. У цій компанії відсутні менеджери, що організують роботу, кожна невелика група з 7–12 людей самоорганізовується. Після впровадження бірюзових практик компанія за 7 років із 10 осіб виросла до 7000 працівників. Починаючи із 2011 року, «Buurtzorg» систематично потрапляє в топ найкращих компаній для роботи в Нідерландах.

– «Valve» – IT-компанія, що базується в США. Вона розробила такі відомі комп'ютерні ігри як «Counter-Strike», «Half-Life», «Dota 2», «Stream». У цій компанії кожен член команди сам обирає, над яким проектом йому працювати, «голосуючи» столами. Усі співробітники мають столи на колесах, які вони переміщують по офісу, залежно від того, над яким проектом хочуть працювати.

– «IPLAND» – це вітчизняний сервіс-провайдер IT-рішень, що був спеціально розроблений для керування продажами у торгівельній мережі. Команда «IPLAND» налічує понад 80 осіб, які працюють за принципами холократії. Структура компанії – це ієрархія призначень для надання цінності клієнту, і кожна команда бере на себе реалізацію частини цього призначення.

– «UPTech» – це IT-компанія, яка створена в Україні, і займається розробленням мобільних додатків та веб-сайтів. У цій компанії працюють понад 40 осіб. Із цікавих практик, які використовує «UPTech», є відкрита вся інформація всередині, в тому числі фінансова, а розмір грошової винагороди за роботу кожен працівник сам собі встановлює.

Цікавим моментом діяльності бірюзових компаній є організація ведення бухгалтерського обліку та оподаткування діяльності. Згідно із Законом України №996 ведення бухгалтерського обліку може здійснюватися за 4 формами: створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером; ведення бухобліку централізованою бухгалтерією; користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку; самостійне ведення бухгалтерського обліку керівником підприємства [1]. На нашу думку, для бірюзових організацій оптимальним є ведення бухгалтерського обліку на договірних засадах із спеціалістом по бухобліку (аутсорсинг), який складає звітність та обліковує діяльність компанії, оскільки саме ця форма буде найкраще відображати принципи «живих організацій».

Література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 №996-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (Дата звернення 09.11.2022 р.).
2. Бас. А. Що таке «бірюзові організації» і які відмінності у компаній майбутнього. URL: <https://nachasi.com/creative/2018/05/25/biryuzovi-organizatsiyi/>